

Examen VSBO TKL

2023

tijdvak 1
maandag 22 mei
07.30 - 10.00 uur

Mens en Maatschappij

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

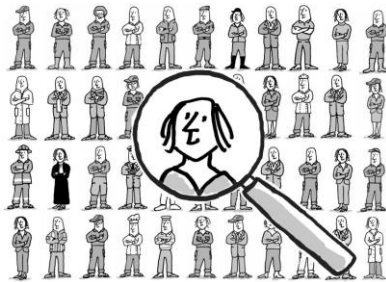
Dit examen bestaat uit 40 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 41 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

- (1) A
 ⓑ
 C
 D
- (2) A
 ⓧ
 ⓐ
 D
- (3) A
 B ⓧ
 ⓧ
 D

Naar het SBO (MBO)

Middelbaar
Beroepsonderwijs

De meeste leerlingen van het VSBO (VMBO) maken in klas 4 een keuze om verder te gaan naar het SBO (MBO).

- 1p 1 Op het SBO wordt je voorbereidt om een beroep uit te oefenen.
Daarna kan je arbeid gaan verrichten.
→ Wat houdt arbeid in?

.....
.....

- 1p 2 Bovenstaande foto's laten werk zien in een sector.
Welke sector wordt hierboven uitgebeeld?
- A primaire sector
B secundaire sector
C tertiaire sector
D quataire sector

- 1p **3** Noteer een factor die iemand belangrijk kan vinden in een toekomstige baan.

.....

Tiara

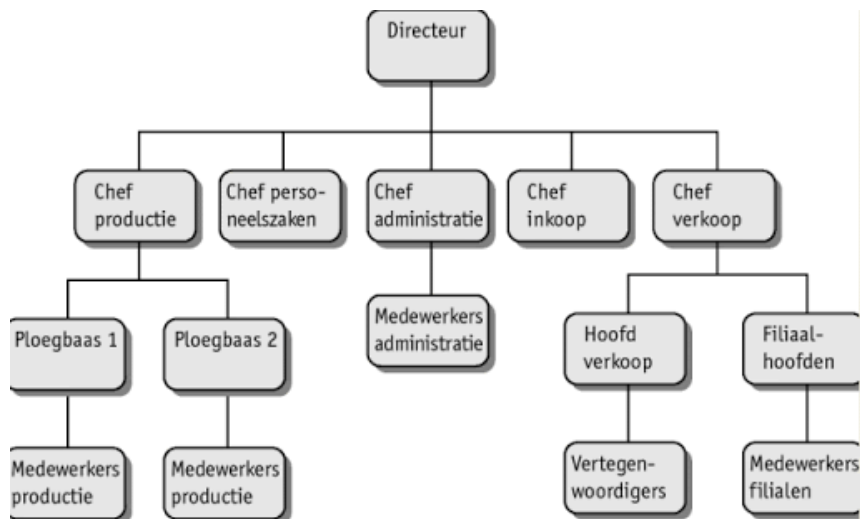

Tiara vindt via een uitzendbureau tijdelijk werk als secretaresse bij een verkoopbedrijf. In dit bedrijf heerst een prettige werksfeer. Ze heeft leuke collega's en kan goed met haar chef opschieten. Elke week hebben ze werkoverleg waar allerlei zaken besproken worden. Werknemers hebben inspraak in belangrijke beslissingen. Tiara gaat daarom met plezier naar haar werk.

- 1p **4** In bovenstaande bron beschrijft Tiara de arbeidsverhoudingen op haar werkplek.
→ Noteer een positief gevolg voor de kwaliteit van het werk als de arbeidsverhoudingen goed zijn.

.....

.....

1p 5 In het bovenstaande organisatieschema staan de verschillende functies van de werknemers.

Wat laat dit schema zien?

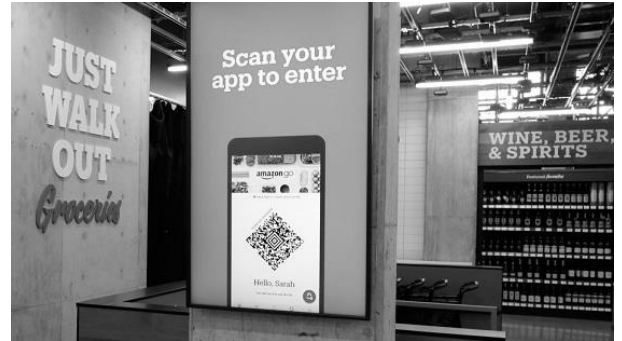
- A de arbeidsomstandigheden in het bedrijf
- B de arbeidsvoorwaarden in het bedrijf.
- C de formele verhoudingen in het bedrijf
- D de informele verhoudingen in het bedrijf.

1p 6 De werknemers hebben inspraak in belangrijke beslissingen.

→ Wat voor leiderschapstijl heeft de chef van Tiara?

.....

Help, mijn beroep is niet meer relevant.

Amazon GO is een principe waar je een winkel binnenkomt door een Qr-code te scannen (zie foto). Je pakt wat je nodig hebt en bij het verlaten van de winkel wordt het bedrag van je rekening afgeschreven. Geen kassiere's meer nodig. De vakbonden hebben al aangegeven dat ze op onze eilanden het principe van Amazon GO niet zullen steunen.

- 1p 7 De vakbonden zijn bang dat de ontwikkeling zoals bij Amazon Go voor werkloosheid zal zorgen.

→ Noteer een nadelig gevolg dat iemand kan ondervinden als hij werkloos is.

.....
.....

- 1p 8 De kassiere's van de supermarkt worden vervangen door camera's en zelfscan kassa's.

Deze verandering valt onder

- A digitaliseren.
- B informatiseren.
- C mechaniseren.

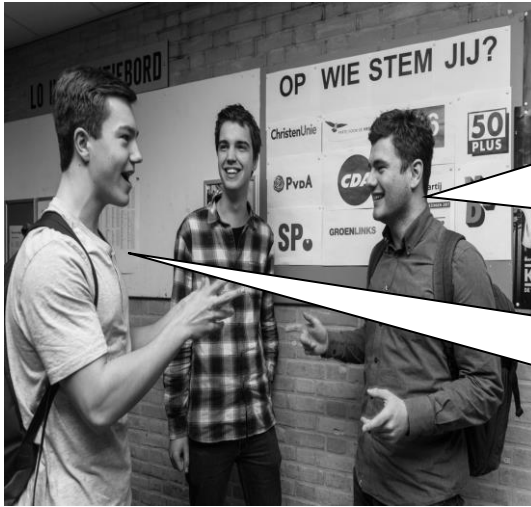
Toerisme

Stedelijke gebieden zijn vaak beter ontwikkeld dan afgelegen gebieden. Mensen trekken vaak om verschillende redenen van het platteland naar de stad.

Het is om die reden dat afgelegen gebieden ontwikkeld worden om meer werkgelegenheid te creëren.

- 1p **9** In afgelegen gebieden gaat de overheid meer hotels bouwen. In welke sector zullen dan de meeste arbeidsplaatsen ontstaan?
- A** in de primaire sector
 - B** in de secundaire sector
 - C** in de tertiaire sector
 - D** in de quataire sector
- 1p **10** Door de toename van het toerisme neemt de werkgelegenheid toe.
→ Noteer een ander voordeel dat de toename van het toerisme voor de economie van een land heeft.
-
-
- 1p **11** Met de toename van werkgelegenheid solliciteren veel mensen naar een baan in het toerisme.
Aan welke van onderstaande eisen moet iemand zeker voldoen, om werk te krijgen in het toerisme?
- A** bereid zijn vaste werkuren te werken
 - B** goed kunnen rekenen
 - C** kennis hebben van maximaal 1 taal
 - D** klantvriendelijk zijn

Jongeren en politiek

Bij de laatste verkiezingen op Curaçao kreeg de politieke partij E Alternativo na de berekening van de kiesdeler 4 zetels. Politieke partijen die zetels krijgen worden lid van het parlement.

Binnen ons Koninkrijk kennen we een veelpartijenstelsel die meestal een coalitieregering tot gevolg heeft. Soms leiden conflicten binnen de coalitie, tot een kabinetscrisis.

- 1p 12 Eén van de kenmerken van de parlementaire democratie is, dat de zetelverdeling na de verkiezing bepaald wordt door middel van de kiesdeler.
Hoe wordt de kiesdeler berekend?
- A Het aantal ministers wordt verdeeld over het aantal te verdelen zetels
 - B Het aantal te verdelen zetels wordt gedeeld door het aantal uitgebrachte stemmen
 - C het aantal te verdelen zetels wordt verdeeld over het aantal ministers
 - D Het aantal uitgebrachte stemmen wordt gedeeld door het aantal te verdelen zetels.
- 1p 13 Als de regering zijn ontslag aanbiedt wordt de regering
- A constitutioneel.
 - B demissionair.
 - C raadplegend.
- 1p 14 Niet alle landen hebben een vorm van democratie. Venezuela, bijvoorbeeld, begint steeds meer op een dictatuur te lijken.
→ Noteer een kenmerk van een dictatuur.
-

Partido del Pueblo

Mario heeft zijn eigen politieke partij opgericht. Hij wil namelijk minister van onderwijs worden om een aantal zaken in het onderwijs te veranderen. Ook wil hij als minister meer direct en persoonlijk contact hebben met de burgers. Zijn broer Boris zegt hem dat hij niet op de lijst van een politieke partij hoeft te staan om minister te worden.

- 1p **15** Mario hoeft dus niet op de lijst van een politieke partij te staan om minister te worden.
Door wie worden de ministers gekozen?
A door de gouverneur
B door de koning
C door de politieke partijen
- 1p **16** Burgers vinden dat de politieke partijen weinig contact hebben met de bevolking.
→ Op welk moment zoeken de politieke partijen persoonlijk contact met de burgers?
-
-
- 1p **17** Wat is de eerste stap van de gouverneur na een verkiezing?
A benoemen van een informateur
B benoemen van parlementariërs
C vertegenwoordigen van de koning
D vormen van een kabinet

Leve de democratie!

Tayrisha woont in een democratisch land. Haar vriend werkt in een dictatoriaal land. Ze zou daar niet willen wonen. Daar worden haar grondrechten niet gerespecteerd. In haar land heeft ze als burger de macht om via verkiezingen invloed te hebben op het bestuur. Door het veelpartijenstelsel in haar land heeft ze keuze uit verschillende politieke partijen. De gekozen politici nemen dan plaats in het parlement.

- 1p 18 In een democratisch land komen politici aan de macht via verkiezingen.
→ Noteer een manier waarop politici in een dictatuur vaak aan de macht komen.

.....

- 1p 19 In een parlementaire democratie worden alle beslissingen door de regering en het parlement genomen.
Het parlement heeft twee belangrijke taken.
→ Noteer een van deze taken van het parlement.

.....

.....

- 1p 20 Soms worden er in een dictatuur wel verkiezingen gehouden, maar wordt er geknoeid met de uitslag van deze verkiezingen.
In dit geval is er geen sprake van
A algemene verkiezingen.
B eerlijke verkiezingen.
C vrije verkiezingen.

- 1p 21 Tayrisha vindt het goed dat haar land een veelpartijenstelsel heeft.
→ Noteer een voordeel van het veelpartijenstelsel.

.....

.....

Covidmaatregelen en onderwijs

Alle scholen zijn weer open na een periode van online lesgeven.
Maar niet iedereen is tevreden.

- Mo vindt dat hij het recht heeft de online lessen te volgen zoals op bovenstaande foto.
- Samantha vindt dat zij het recht heeft thuis te blijven wanneer ze wil.
- De leerlingenraad vindt dat zij ook een rol moet spelen om te proberen het gedrag van de medeleerlingen te beïnvloeden.

- 1p 22 De leerlingen in bovenstaande tekst zijn van mening dat er geen rekening gehouden is met hun rechten.
Zij zijn van mening dat de samenleving veranderd is in een onrechtvaardige maatschappij omdat
- A alleen de plichten van de burgers worden benadrukt.
B alleen de rechten van de burgers worden benadrukt.
C er geen relatie is tussen de rechten en plichten.

- 1p **23** Noteer een manier waarop de leden van de leerlingenraad het gedrag van de medeleerlingen kunnen proberen te beïnvloeden.

.....

.....

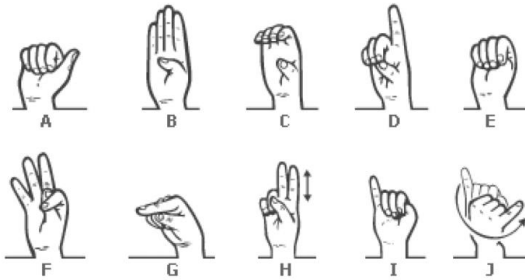
- 1p **24** Er wordt ook een klacht ingediend over de Covidmaatregelen bij de internationale organisatie met het bovenstaande logo.
→ Hoe heet de organisatie die het bovenstaande logo voert?

.....

- 1p **25** Gino denkt dat zijn mensenrechten in gevaar zijn.
Wanneer komen mensenrechten in gevaar?
Op het moment dat
- A kinderen thuis digitaal les kunnen volgen.
 - B er sprake is van kinderarbeid.
 - C er sprake is van leerplicht.

De Landsverordening uitzonderingstoestanden is een wet die bepaalde instanties, zoals de politie, extra bevoegdheid geeft op te treden en te straffen.

- 1p **26** Welke van onderstaande maatregelen werd ingevoerd na de introductie van deze wet?
- A het afschaffen van de VUT
 - B het invoeren van de dienstplicht
 - C het invoeren van een avondklok
 - D het verhogen van de pensioenleeftijd

“Slechthorend zijn is geen ziekte”.

Dit staat op een muur van een school voor dove-en slechthorende kinderen.

Het is de internationale dag van de gebarentaal. Het is voor het eerst dat de school deze dag samen met de buurtbewoners viert.

Er wordt een cursus gebarentaal

gegeven en veel buurtbewoners hebben zich hiervoor ingeschreven.

- 1p 27 Op het internet en via de kranten kunnen buurtbewoners zich inschrijven voor een cursus gebarentaal.
Welke functie vervullen deze massamedia door het aanbieden van deze cursus?
- A amusementsfunctie
 - B educatieve functie
 - C informerende functie
 - D politieke functie
- 1p 28 In de kranten verschijnen artikelen waarin journalisten aangeven dat bestuurders meer aandacht aan doven en slechthorenden moeten geven. Deze actie van de gedrukte media valt onder
- A cultuuroverdracht.
 - B eigen identiteit.
 - C reclame.
 - D waakhondfunctie.
- 1p 29 De inschrijvingen die via sociale media binnenkomen zijn veel hoger dan via het telefoonnummer van de krant.
→ Noteer een mogelijke oorzaak hiervan.

.....

.....

De volksvertegenwoordigers

		%	Total Voto
1	UKPK	4.7%	3990
2	VISHON	4.2%	3544
3	KdNT	4.1%	3521
4	MP	1.7%	1462
5	TPK	5.2%	4411
6	DP	2.8%	2388
7	KEM	5.3%	4537
8	MKP	2.9%	2455
9	PNP	12.4%	10563
10	PAR	13.9%	11778
11	PIN	4.4%	3734
12	MAN	6.4%	5456
13	MFK	27.8%	23559
14	PS	1.4%	1215
15	KUMUN	2.6%	2245
Inbalido Inklusio blanku			1052
Total voto balido (despues di 117 urna)			84858

Op 19 maart 2021 was het zover. De 15 politieke partijen waren klaar om naar de stem van het volk te luisteren.
Bij de stembussen stonden de aanhangers van de verschillende politieke partijen klaar om folders uit te delen.

1p 30 Wat is een volksvertegenwoordiger?

.....

.....

1p 31 Bij de stembussen stonden de aanhangers van de verschillende politieke partijen klaar om de kiezer van het nodige advies te voorzien en folders uit te delen.

Bovenstaande zin geeft een voorbeeld van een situatie die bij de stembussen plaatsvindt. Dit heeft te maken met

- A de politieke cultuur.
- B de trias politica.
- C het algemeen kiesrecht.

Betrouwbaar nieuws of Fake nieuws?

Het debat over het screenen van kandidaat-ministers werd om 8 uur op de televisie uitgezonden.

De organisatoren hadden als regel gesteld dat er geen vragen gesteld mochten worden over datgene wat over enkele kandidaat-ministers op sociale media stond.

“Dit lijkt wel censuur” schreef iemand op Facebook.

“Mijn recht op vrijheid van meningsuiting wordt geschonden” riep een boze kijker.

- 1p **32** Iemand schreef na afloop van het debat dat er sprake was van censuur.
→ Wat betekent censuur?

.....

.....

- 1p **33** Er is lang nagedacht voordat de zendtijd van 20.00 uur bepaald werd.
→ Noteer een reden waarom er juist voor de zendtijd van 20.00 uur werd gekozen.

.....

.....

- 1p **34** Het onderwerp van het debat was: “het screenen van kandidaat-ministers”.
Het onderwerp werd toen door de journalisten geselecteerd omdat het onderwerp zeer waarschijnlijk
- A actueel was.
 - B bijzonder was.
 - C persoonlijk was.
 - D subjectief was.

Fashion Magazine

Fashion Magazine inspireert lezers met prachtige pagina's vol interviews en beautytips. De laatste modetrends zijn hier te vinden. Daarnaast wordt er uitgebreid aandacht besteed aan het gezin, carrière maken, kinderopvang, relaties en opvoeding. Het overbrengen van normen en waarden is een belangrijk aspect van opvoeden. Daarom besteedt Fashion Magazine in elke editie een hele pagina hieraan. Dit gebeurt in de vorm van verhalen met aan het einde van het verhaal de moraal met de bijbehorende waarde.

1p 35 Wat voor soort tijdschrift is Fashion Magazine, gelet op de onderwerpen?

.....

1p 36 Fashion Magazine heeft een specifieke doelgroep. Deze doelgroep is gebaseerd op

- A geslacht
- B leeftijd
- C opleidingsniveau
- D politieke interesse

- 2p **37** Fashion Magazine besteedt veel aandacht aan het bijbrengen van waarden en normen.
 → Zet onderstaande waarden bij de juiste uitspraken.
eerlijkheid - geduld - behulpzaamheid - trouw

Uitspraak	Waarde
Als je verloofd bent, ga je niet een ander zoenen.	
Als de kassière je teveel geld teruggeeft, dan zeg je dat en geef dat geld terug.	
Je staat in het openbaar vervoer op voor ouderen of zwangere vrouwen.	
Je wacht netjes in een rij totdat je aan de beurt bent.	

Wie is de baas?

De Caribische Hervormingsentiteit (CHE) later Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (COHO) heeft op de verschillende eilanden voor onrust gezorgd. In de CHE/COHO zijn er verschillende, vooral financiële, afspraken vastgelegd voor de autonome eilanden binnen het Koninkrijk. Verschillende mensen waren het niet eens met de voorwaarden.

- 1p **38** Verschillende aspecten van de COHO moesten in de Rijksministerraad worden goedgekeurd.
 → Op welk bestuursniveau functioneert de Rijksministerraad?

.....

- 1p **39** Noteer een manier waarop individuele burgers kunnen laten merken dat ze het niet eens zijn met de maatregelen zoals aangegeven in de COHO.

.....

.....

- 1p 40 Na de laatste verkiezingen is de uitslag bekend. De politieke partij Flower heeft de verkiezingen gewonnen met 8 zetels en gaat alleen regeren. De People's Party (PP) heeft 1 zetel verdiend. Wat is de rol van bovenstaande politieke partijen in het parlement?
- A Flower maakt deel uit van de coalitie en PP van de oppositie.
 - B Flower maakt deel uit van de oppositie en PP van de coalitie.
 - C Beide politieke partijen maken deel uit van de coalitie.
 - D Beide politieke partijen maken deel uit van de oppositie.